**ADMINISTRATĪVĀ RAJONA TIESA**

**RĒZEKNES TIESU NAMS**

Lietas Nr. A420480513
Lietas arhīva Nr. A42-01298-14/44

**SPRIEDUMS**
**Latvijas tautas vārdā**

Rēzeknē 2014.gada 16.aprīlī

Administratīvā rajona tiesa

šādā sastāvā: tiesnese Solvita Pujāte,

piedaloties pieteicējam I.M. un atbildētājas – Latvijas Republikas pusē pieaicinātās iestādes Ieslodzījuma vietu pārvaldes pārstāvei Olgai Goremikinai,

atklātā tiesas sēdē izskatīja administratīvo lietu, kas ierosināta pēc I.M. pieteikuma par Daugavgrīvas cietuma faktisko rīcību – nenodrošinot cilvēktiesībām atbilstošus uzturēšanas apstākļus cietuma kamerā Nr./numurs/, Nr./numurs/, Nr./numurs/ un Nr./numurs/ un morālā kaitējuma atlīdzinājumu Ls 3000 (4268,61 *euro*) apmērā.

**Aprakstošā daļa**

[1] I.M. (turpmāk arī pieteicējs) ar 2013.gada 13.februāra iesniegumu vērsās Ieslodzījuma vietu pārvaldē (turpmāk – Pārvalde, atbildētāja), kurā lūdza atlīdzināt viņam personīgo un morālo kaitējumu Ls 3000 apmērā par Daugavgrīvas cietuma administrācijas prettiesisko rīcību – nenodrošinot cilvēktiesībām atbilstošus uzturēšanas apstākļus cietuma kamerā Nr./numurs/ laika periodā no 2012.gada 27.novembra līdz 2012.gada 28.novembrim, kamerā Nr. /numurs/ laika periodā no 2013.gada 7.janvāra līdz 2013.gada 8.janvārim, kamerā Nr. /numurs/ laika periodā no 2013.gada 15.janvāra līdz 2013.gada 16.janvārim un kamerā Nr./numurs/ laika periodā no 2012.gada 23.novembra līdz 2012.gada 27.novembrim, no 2013.gada 4.janvāra līdz 2013.gada 7.janvārim un no 2013.gada 11.janvāra līdz 2013.gada 15.janvārim.

[2] Pārvalde ar 2013.gada 14.jūnija lēmumu Nr.1/15.2-M/964 (turpmāk – Lēmums) atzina par prettiesisku Daugavgrīvas cietuma administrācijas rīcību, nenodrošinot pieteicējam pietiekamu dzīvojamu platību laika periodā no 2013.gada 15.janvāra līdz 2013.gada 16.janvārim kamerā Nr./numurs/; atteica pieteicējam atlīdzināt personīgo un morālo kaitējumu Ls 3000 apmērā; uzdeva Daugavgrīvas cietuma administrācijai nekavējoties rakstveidā atvainoties pieteicējam sakarā ar prettiesisku Daugavgrīvas cietuma administrācijas rīcību, nenodrošinot pieteicējam pietiekamu dzīvojamu platību laika periodā no 2013.gada 15.janvāra līdz 2013.gada 16.janvārim kamerā Nr./numurs/.

Lēmumā norādīts, ka, izvērtējot visu pārbaudes gaitā konstatēto, kā arī pieteicēja iesniegumā norādīto, Pārvalde secināja, ka Daugavgrīvas cietuma kameras Nr./numurs/, Nr./numurs/, Nr./numurs/ un Nr./numurs/ un to sanitāri-tehniskais stāvoklis atbilst normatīvo aktu prasībām. Kamerās nodrošināta ventilācija, kas, Pārvaldes ieskatā, nodrošina pietiekošu svaigā gaisa piekļuvi kamerā. Turklāt, kameras Nr./numurs/, Nr./numurs/, Nr./numurs/ un Nr./numurs/ ir pietiekami apgaismotas. Sanitārais mezgls kamerās ir norobežots no pārejas telpas, nodrošinot pietiekamu privātumu ieslodzītajam. Pārvalde nekonstatēja pieteicēja iesniegumā minētos Daugavgrīvas cietuma administrācijas pārkāpumus, tajā skaitā, nenodrošinot pieteicēju ar atsevišķi no citām gultām individuālu gultu. Pieteicējam, atrodoties kamerās Nr./numurs/, Nr./numurs/ un Nr./numurs/ apstrīdētajā laika periodā, nodrošināti ne mazāk kā 3 $m^2$. Līdz ar to nav konstatējams prettiesiskums Daugavgrīvas cietuma administrācijas rīcībā.

Taču vienlaikus Pārvalde secināja, ka pieteicējam, uzturoties kamerā Nr./numurs/ laika periodā no 2013.gada 15.janvāra līdz 2013.gada 16.janvārim, netika nodrošināta pietiekama dzīvojamā platība, līdz ar to šajā daļā Daugavgrīvas cietuma administrācijas rīcība atzīstama par prettiesisku.

Pārvalde, izvērtējot Daugavgrīvas cietuma administrācijas faktiskās rīcības, pieteicējam, uzturoties kamerā Nr./numurs/ laika periodā no 2013.gada 15.janvāra līdz 2013.gada 16.janvārim, nenodrošinot pietiekamu dzīvojamo platība, būtību, secināja, ka tā neradīja pieteicējam būtiskas (neatgriezeniskas) sekas, ņemot vērā, ka pieteicējs minētajā kamerā pavadīja vienu diennakti, turklāt, nebija vērsies pie Daugavgrīvas cietuma administrācijas ar sūdzībām par nepietiekamu dzīvojamo platību minētajā kamerā. Līdz ar to Pārvalde uzskata, ka konkrētajā gadījumā morālā kaitējuma adekvāts atlīdzinājums pieteicējam būtu Daugavgrīvas cietuma administrācijas rakstveida atvainošanās, kas sniegtu atbilstīgu gandarījumu pieteicējam, kā arī atturētu Daugavgrīvas cietuma administrāciju no līdzīgu aizskārumu izdarīšanas nākotnē.

[2] Administratīvajā rajona tiesā 2013.gada 27.jūnijā saņemts pieteicēja pieteikums par Daugavgrīvas cietuma administrācijas faktisko rīcību un morālā kaitējuma Ls 3000 apmērā atlīdzinājumu.

Pieteikumā tiesai pieteicējs norāda, ka viņš ir turēts ieslodzījuma vietā tādos apstākļos, kas ir nepieļaujami. Proti, pieteicējs tika ievietots kamerās Nr./numurs/, Nr./numurs/, Nr./numurs/, kurās ir nepietiekams dabīgais apgaismojums, jo tajās ir stikla bloku logi, kas nav verami, kamerās ir nepietiekama dabīgā un mākslīgā ventilācija, kā arī kamerās sanitārais mezgls nav aprīkots ar klozetpodu un tā norobežojums nenodrošina pietiekamu privātumu. Minētās kameras bija pārapdzīvotas un pieteicējam netika nodrošināta atsevišķa gultasvieta. Savukārt kamerā Nr./numurs/ bija nepietiekams dabīgais apgaismojums, jo logi aprīkoti ar restēm un metāla sietu, sanitārā mezgla norobežojums ir formāls (norobežots ar plēvi), tas nenodrošina pietiekamu privātumu sanitārā mezgla apmeklējuma laikā. Kamera bija pārapdzīvota, dienas gaismas lampa bija bez plafona ar 1 spuldzi, izlietne nav norobežota, atkritumu spainis piestiprināts pie durvīm zem lodziņa, kur tiek izsniegts ēdiens, kamera sliktā tehniskā stāvoklī (birst apmetums no griestiem un sienām, caurumi grīdā, nolupusi krāsa grīdai, sienām), nepieciešams kosmētiskais remonts, kā arī kamerā pieteicējam netika nodrošināta atsevišķa gultasvieta.

[3] Pārvalde rakstveida paskaidrojumos tiesai I.M. pieteikumu neatzīst un lūdz to noraidīt, pamatojoties uz Lēmumā ietvertajiem argumentiem.

[4] Tiesas sēdē pieteicējs iesniegto pieteikumu uzturēja, atsaucoties uz pieteikumā tiesai norādītajiem argumentiem. Papildus paskaidroja, ka kamerās Nr./numurs/ un Nr./numurs/ nebija nodrošināta atsevišķa gultas vieta, kas aizskāra pieteicēja tiesības uz privātumu, jo nācās gulēt blakus citam ieslodzītajam, tā kā gultas bija sametinātas kopā. Kamerās ir divstāvu gultas, kas ir pretrunā Eiropas cietumu noteikumu 18.4., 18.5., un 18.6.punkta nosacījumiem. Lūdza ņemt vērā spriedumā lietā Nr.A420771210 un lietā Nr.42696509 atzīto un Tiesībsarga 2013.gada 27.augusta atzinumā norādīto. Norādīja, ka kamerā Nr./numurs/ bija tikai viena spuldze bez plafona, kas nevarēja nodrošināt pietiekamu mākslīgo apgaismojumu. Dabiskās vajadzības vajadzēja kārtot caurumā, kas iebūvēts grīdā, kas bija pazemojoši, jo tas bija jādara tupus stāvoklī, kas bija neērti. Kamerās nebija norobežotas izlietnes, ja vajadzēja nomazgāties, nevarēja paslēpties no citiem ieslodzītajiem, kas pārkāpa tiesības uz privātumu. Kameras Nr./numurs/ sliktais stāvoklis negatīvi ietekmēja pieteicēja psiholoģisko stāvokli, garastāvokli, jo nepārtraukti atgādināja par pazemojošajiem apstākļiem. Kategoriski nepiekrīt morālā kaitējuma atlīdzinājuma veidam – rakstveida atvainošanās par minimālās platības neatbilstību uz vienu ieslodzīto. Uzskata, ka bija jānodrošina nevis 3$m^2$, bet 4$m^2$. Tāpat nepiekrīt, ka Pārvalde, aprēķinot kameras dzīvojamo platību, tajā iekļāva arī tualeti. Atsaucās uz Augstākās tiesas spriedumu lietā Nr.A42696509, ka aprēķinot kameras platību vidēji uz vienu ieslodzīto, jārēķina kameras dzīvojamā platība, nevis kopējā platība.

Atbildētājas pārstāve tiesas sēdē pieteikumu neatzina un lūdza noraidīt, pamatojoties uz Lēmumā un rakstveida paskaidrojumos norādītajiem argumentiem. Papildus norādīja, ka kamerās pieteicējam tika nodrošināts cilvēktiesību minimums. Tā kā pieteicējs šajās kamerās uzturējās īslaicīgi, tas nevarēja aizskart viņa cilvēktiesības. Eiropas cilvēktiesību tiesa ir atzinusi, ka Eiropas Cilvēka tiesību un pamatbrīvību aizsardzības konvencijas 3.panta pārkāpuma konstatēšana ir relatīva pēc būtības – vienam ieslodzītajam tas aizskārumu rada, citam nerada. Konkrētajā gadījumā pieteicējs nav sūdzējies cietuma administrācijai par uzturēšanās apstākļiem kamerās minētajā laika periodā, līdz ar to uzskata, ka pieteicējam netika radītas tādas ciešanas, lai atzītu Konvencijas 3.panta pārkāpumu. Vērsa uzmanību uz to, ka pieteicējs, atsaucoties uz Tiesībsarga atzinumu, savā labā izmanto tikai negatīvo, ko konstatējis Tiesībsargs, bet iebildumus par pārējiem uzturēšanās apstākļiem, kur pieteicēja viedoklis nesakrīt ar Tiesībsarga viedokli, nenorāda un neatzīst. Tiesībsargs, apskatot karantīnas kameras, nav konstatējis, ka tur būtu nepietiekams mākslīgais apgaismojums, vai ka ir pārkāpts privātums, kārtojot dabiskās vajadzības. Pieteicējs, apstrīdot iestādes faktisko rīcību, nav sūdzējies par mākslīgo apgaismojumu vai sametinātajām gultām. Tiesībsargs, apskatot kameras 3.stāvā, konstatējis, ka kameras ir gaišas, logos ierīkotās konstrukcijas būtiski neaiztur ne gaisu, ne gaismu, netika izteikti arī iebildumi pret sanitāro mezglu. Tiesībsargs pozitīvi novērtējis, ka Daugavgrīvas cietums iespēju robežās reaģē uz nepieciešamību uzlabot uzturēšanās apstākļus kamerās un par to liecina remonts cietuma dzīvojamajās kamerās 2.stāvā. Kamera Nr./numurs/ ir tranzītkamera, kurā ieslodzītie uzturas īslaicīgi. Pieteicējs sodu izcieš izremontētā kamerā un īslaicīgas neērtības norāda uz pieteicēja vēlmi iegūt sev labumu, neiedziļinoties reālajā stāvoklī un cietuma paveiktajā.

**Motīvu daļa**

[5] Noklausoties lietas dalībnieku paskaidrojumus, izvērtējot lietā esošos pierādījumus, tiesa secina, ka pieteikums ir apmierināms

daļēji.

[6] Latvijas Republikas Satversmes (turpmāk – Satversme) 89.pants noteic, ka valsts atzīst un aizsargā cilvēka pamattiesības saskaņā ar šo Satversmi, likumiem un Latvijai saistošiem starptautiskajiem līgumiem. Atbilstoši Satversmes 95.pantam valsts aizsargā cilvēka godu un cieņu. Spīdzināšana, citāda cietsirdīga vai cieņu pazemojoša izturēšanās pret cilvēku ir aizliegta. Nevienu nedrīkst pakļaut nežēlīgam vai cilvēka cieņu pazemojošam sodam.

Eiropas Cilvēka tiesību un pamatbrīvību aizsardzības konvencijas (turpmāk – Konvencija) 3.pants noteic, ka nevienu cilvēku nedrīkst spīdzināt vai cietsirdīgi vai pazemojoši ar viņu apieties vai sodīt.

Attiecībā uz personām, kam atņemta brīvība, Konvencijas 3.pants uzliek valstij pozitīvu pienākumu nodrošināt, lai visi ieslodzītie tiktu turēti apstākļos, kas ir savienojami ar cilvēka cieņu, lai soda izpildes veids nepakļautu attiecīgo personu tādas intensitātes grūtībām vai pārbaudījumam, kas pārsniedz neizbēgamo ieslodzījumam piemītošo ciešanu līmeni, un lai, ņemot vērā ieslodzījuma praktiskās prasības, ieslodzītā veselība un labklājība tiktu adekvāti nodrošinātas (*sk. Eiropas Cilvēktiesību tiesas 2004.gada 2.decembra sprieduma lietā „Farbtuhs pret Latviju" 51.punktu, 2002.gada 15.jūlija sprieduma lietā „Kalašņikovs pret Krieviju" 95.punktu*).

Eiropas Cilvēktiesību tiesa ir atzinusi apiešanos par spīdzinošu, ja fiziskas vai morālās ciešanas sagādātas ar mērķi iegūt informāciju vai panākt atzīšanos. Cietsirdīgas izturēšanās mērķis ir pastiprināt fiziskas un morālās ciešanas. Savukārt par pazemojošu var tikt atzīta izturēšanās, ja tās mērķis bija iedvest upuriem bailes, satraukumu, nepilnvērtības sajūtu, kas tos pazemoja un padarīja mazvērtīgus (*sk. Eiropas Cilvēktiesību tiesas 1978.gada 18.janvāra spriedumu lietā Īrija pret Lielbritānijas un Ziemeļīrijas Apvienoto Karalisti*).

Lai apstākļi atbilstu Konvencijas 3.pantam, apiešanās raksturam ir jāsasniedz minimālais bardzības (cietsirdības) līmenis. Šā minimuma novērtēšana ir relatīva pēc būtības; tā ir atkarīga no lietas faktu kopuma un, jo īpaši, no apiešanās rakstura un konteksta, tās izpildes elementiem, ilguma, tās izraisītajām fiziskajām vai psihiskajām sekām, kā arī dažkārt no cietušā dzimuma, vecuma un veselības stāvokļa *(sk. Eiropas Cilvēktiesību tiesas 2002.gada 15.jūlija sprieduma lietā „Kalašņikovs pret Krieviju" 95.punktu, 2006.gada 4.augusta sprieduma lietā „Kadiķis pret Latviju" 45.punktu)*.

Atbilstoši Starptautiskā pakta par pilsoniskajām un politiskajām tiesībām 7.pantam nevienu nedrīkst pakļaut spīdzināšanai vai nežēlīgi, necilvēcīgi vai pazemojoši apieties ar viņu vai sodīt. Bet 10.pants noteic, ka visām personām, kurām atņemta brīvība, ir tiesības uz humānu apiešanos un cilvēka personībai piemītošās pašcieņas respektēšanu.

Augstākās tiesas Administratīvo lietu departaments ir norādījis, ka ieslodzījumā esoša persona ir neaizsargāta, tā ir absolūtā valsts pakļautībā un līdz ar to arī aizsardzībā. Lai kādu iemeslu dēļ persona atrastos ieslodzījumā, Satversmes 95.pants un Konvencijas 3.pants prasa, ka apstākļiem jābūt tādiem, kas neizbēgami izriet no ieslodzījuma fakta un kas atbilst cieņas pilnai attieksmei pret cilvēku. Ieslodzījuma apstākļi nedrīkst pārsniegt ar ieslodzījuma faktu neizbēgami saistīto ciešanu slieksni *(sk. 2010.gada 6.maija sprieduma lietā Nr.SKA-160 18.punktu).*

Lai cilvēktiesību aizskārumu varētu attiecināt uz Konvencijas 3.pantu, ir pietiekoši, ka apiešanās raksturs ir sasniedzis minimālu bardzības smagumu. Turklāt šie apstākļi ir jāvērtē kopumā, kontekstā ar to ilgumu un izraisītajām fiziskajām un psihiskajām sekām.

[7] Latvijas Sodu izpildes kodeksa (turpmāk – Kodekss) 4.panta otrās daļas 2.punktā noteikts, ka, izpildot jebkura veida krimināLsodu, ir jāievēro pamatprincips, ka sodu izpildes praksē ir nodrošināmas likumā noteiktās garantijas pret spīdzināšanu un necilvēcīgu vai pazemojošu soda piemērošanu notiesātajai personai; soda izpildes mērķis nav sagādāt fiziskas ciešanas vai pazemot cilvēka cieņu (..).

Kodeksa 4.panta otrās daļas 1.punktā noteikts, ka, izpildot jebkura veida krimināLsodu, ievērojami šādi pamatprincipi - sodu izpildes praksē ir nodrošināmas likumā noteiktās garantijas pret spīdzināšanu un necilvēcīgu vai pazemojošu soda piemērošanu notiesātajai personai; soda izpildes mērķis nav sagādāt fiziskas ciešanas vai pazemot cilvēka cieņu, vai izstumt viņu no sabiedrības.

Kodeksa 77.panta pirmā daļa noteic, ka notiesātajiem, kuri izcieš sodu brīvības atņemšanas iestādēs, nodrošināmi epidemioloģiskās drošības un higiēnas noteikumiem atbilstoši sadzīves apstākļi.

No minētajām tiesību normām un tiesu prakses atziņām izriet valsts pozitīvs pienākums nodrošināt brīvības atņemšanas iestādēs atrodošās personām tādus sadzīves apstākļus, kas atbilst vispārējām higiēnas prasībām un nerada epidemioloģiskās drošības apdraudējumus, aizliegta necilvēcīga, cilvēka cieņu pazemojoša un slikta izturēšanās pret personu.

[8] Pieteicējs lūdz atzīt par prettiesisku Daugavgrīvas cietuma faktisko rīcību par nepietiekamu ventilāciju un dabisko apgaismojumu, sanitārā mezgla nepienācīgu norobežošanu un klozetpoda neesību, pārapdzīvotību, atsevišķas gultas vietas neesību kamerā Nr./numurs/, Nr./numurs/ un Nr./numurs/, kā arī nepietiekamu ventilāciju un apgaismojumu, sanitārā mezgla nepienācīgu norobežošanu, izlietnes nenorobežošanu, pārapdzīvotību, atsevišķas gultas vietas neesību un gultas vietu divstāvu gultas otrajā stāvā kamerā Nr./numurs/, kā arī par kameras Nr./numurs/ slikto tehnisko stāvokli un antisanitārajiem apstākļiem tajā.

[9] Lietā nav strīda, ka pieteicējs kamerā Nr./numurs/ atradās laika periodā no 2012.gada 27.novembra līdz 2012.gada 28.novembrim; kamerā Nr./numurs/ atradās laika periodā no 2013.gada 7.janvāra līdz 2013.gada 8.janvārim; kamerā Nr./numurs/ atradās laika periodā no 2013.gada 15.janvāra līdz 2013.gada 16.janvārim; kamerā Nr./numurs/ atradās laika periodā no 2012.gada

23.novembra līdz 2012.gada 27.novembrim, no 2013.gada 4.janvāra līdz 2013.gada 7.janvārim un no 2013.gada 11.janvāra līdz 2013.gada 15.janvārim.

[10] Tiesa, izvērtējot pārapdzīvotības aspektu kamerās Nr./numurs/, Nr./numurs/ un Nr./numurs/, no Daugavgrīvas cietuma administrācijas iesniegtajām ziņām par kameru kopējo platību un notiesāto skaitu tajās konstatē sekojošo.

[10.1] Kameras Nr./numurs/ kopējā platība ir 11,4m$^2$. Kamera Nr./numurs/ paredzēta 4 ieslodzīto uzturēšanai. Laika posmā no 2012.gada 27.novembra līdz 2012.gada 28.novembrim kamerā Nr./numurs/ atradās 3 notiesātie. Tādējādi vienam notiesātajam bija nodrošināta platība - 3,80m$^2$ , kas ir lielāka par Kodeksa 77.panta pirmajā daļā paredzēto minimālo platību 2,5 m$^2$ uz vienu ieslodzīto.

[10.2] Kameras Nr./numurs/ kopējā platība ir 28,3m$^2$. Kamera Nr./numurs/ paredzēta 10 ieslodzīto uzturēšanai. Laika posmā no 2013.gada 7.janvāra līdz 2013.gada 8.janvārim kamerā Nr./numurs/ atradās 9 notiesātie. Tādējādi vienam notiesātajam bija nodrošināta platība - 3,14m$^2$ , kas ir lielāka par Kodeksa 77.panta pirmajā daļā paredzēto minimālo platību 2,5 m$^2$ uz vienu ieslodzīto.

[10.3] Kameras Nr./numurs/ kopējā platība ir 14,7m$^2$. Kamera Nr./numurs/ paredzēta 5 ieslodzīto uzturēšanai. Laika posmā no 2013.gada 15.janvāra līdz 2013.gada 16.janvārim kamerā Nr./numurs/ atradās 5 notiesātie. Tādējādi vienam notiesātajam bija nodrošināta platība - 2,94m$^2$ , kas ir lielāka par Kodeksa 77.panta pirmajā daļā paredzēto minimālo platību 2,5 m$^2$ uz vienu ieslodzīto.

[10.4] Tādējādi tiesa secina, ka pieteicējam izvērtējamā laika periodā kopumā bija nodrošināta platība, kas ir lielāka par Kodeksa 77.panta pirmajā daļā paredzēto minimālo platību 2,5 m$^2$, tātad formāli ir atzīstams, ka cietuma administrācijas rīcība atbilst nacionālā normatīvā akta prasībām par minimālo dzīvojamo platību vienam ieslodzītajam. Tomēr, ņemot vērā iepriekš minēto, tiesa ir jāveic papildus pārbaude šajā daļā un jāizvērtē, vai pieteicēja atrašanās šādos apstākļos nevar tikt vērtēta kā cietsirdīga un nežēlīga izturēšanās Konvencijas 3.panta un Satversmes 95.panta izpratnē.

Augstākās tiesas Administratīvo lietu departaments ir norādījis, lai secinātu, ka pārapdzīvotība pati par sevi ir Eiropas Cilvēktiesību konvencijas pārkāpums, ir jākonstatē platība, kas ir mazāka par 3 m$^2$. Savukārt atzīt, ka Satversmes 95.pantā ir augstāks cilvēktiesību standarts nekā Eiropas Cilvēktiesību konvencijas 3.pantā, nav pamata. Platība, kas ir mazāka par 4 m$^2$, bet lielāka par 3 m$^2$, var tikt atzīta par pārkāpumu tikai tad, ja iestādes rīcībā ir saskatāmi vēl citi necilvēcīgas attieksmes elementi (*sk. Augstākās tiesas Administratīvo lietu departamenta 2012.gada 22.jūnija sprieduma lietā Nr.SKA-189/2012 15.punktu*). Augstākā tiesa ir atsaukusies uz Eiropas Cilvēktiesību tiesas secinājumiem un atsaucēm uz citām Eiropas Cilvēktiesību tiesas izskatītajām lietām.

Augstākā tiesa arī ir norādījusi, ka Spīdzināšanas novēršanas komiteja (CPT) ir ieteikusi minimālo platību uz vienu cilvēku ne mazāku kā 4 m$^2$, tomēr komitejas ieteikumi paši par sevi valstij nav juridiski saistoši. Tajā pašā laikā tie tiek ņemti vērā Eiropas Cilvēktiesību tiesas praksē, veidojot Eiropas Cilvēktiesību konvencijas 3.panta tvērumu, kas gan valstij ir saistošs. Ņemot vērā Latvijai saistošā starptautiskā līguma prasības, Latvijas iestādes nevar atsaukties uz nacionālo regulējumu. Kā to paredz Administratīvā procesa likuma 15.panta trešā daļa, ja tiek konstatēta pretruna starp starptautisko tiesību normu un tāda paša spēka nacionālo tiesību normu, ir piemērojama starptautisko tiesību norma.

Attiecībā uz cilvēktiesību normām Satversmes tiesa, ņemot vērā Satversmes 89.pantu, ir īpaši norādījusi uz Satversmes 8.nodaļas interpretācijas atbilstību starptautisko cilvēktiesību normām. Attiecībā uz Eiropas Cilvēktiesību tiesas praksi Satversmes tiesa ir tiešā tekstā atzinusi, ka tā ir obligāta attiecībā uz Eiropas Cilvēktiesību konvencijas normu interpretāciju, un šī prakse izmantojama arī attiecīgo Satversmes normu tulkošanai (*sk. Satversmes tiesas 2000.gada 30.augusta sprieduma lietā Nr.2000-03-01 5.punktu*).

No minētā ir secināms, ka par minimālām prasībām ieslodzīto dzīvojamai platībai ir atzīstama platība ne mazāka par 4 m$^2$ vai platība robežās no 3 līdz 4m$^2$, ja uzturēšanās apstākļi netiek papildus apgrūtināti.

Izvērtējot kameru Nr./numurs/ un Nr./numurs/ kopējo platību, tiesa atzīst, ka iepriekš norādītās vidējās platības rādītāji ir atbilstoši Kodeksa normām un nav pamata atzīt šādu platību par nepietiekamu un neatbilstošu atbilstoši Satversmes 95.pantā un Eiropas Cilvēktiesību un pamatbrīvību aizsardzības konvencijas 3.pantā garantētajām pamattiesībām. Šādu secinājumu neietekmē arī tas, ka no dzīvojamās platības saskaņā ar Daugavgrīvas cietuma izziņu nav atņemta sanitārā mezgla platība, jo vidējā dzīvojamā platība uz vienu ieslodzīto ir pietiekami liela un neatstāj būtisku ietekmi uz kopējo pārapdzīvotības aspektu.

Izvērtējot kameras Nr./numurs/ kopējo platību, tiesa secina, ka laika periodā no 2013.gada 15.janvāra līdz 2013.gada 16.janvārim, kad pieteicējs atradās minētajā kamerā, uz vienu ieslodzīto ir bijusi nodrošināta platība mazāka par 3m$^2$, līdz ar to ir konstatējama prettiesiska Daugavgrīvas cietuma faktiskā rīcība, kā to pamatoti konstatējusi un atzinusi Lēmumā arī Pārvalde.

[11] Izvērtējot ventilācijas un dabiskā apgaismojuma pietiekamību kamerās Nr./numurs/, Nr./numurs/ un Nr./numurs/, tiesa secina, ka nav strīda par to, ka kamerās ir stikla bloku logs (kamerā Nr./numurs/ ir divi stikla bloku logi), kas nav atverams, ka ventilācija kamerā ir ierīkota. Pieteicēja ieskatā ventilācija nav pietiekama, jo ventilācija ir ļoti vāja, līdz ar to savu funkciju praktiski nepilda.

No Daugavgrīvas cietuma sniegtās informācijas izriet, ka kamerās ir ierīkota gan mākslīgā gaisa izsūcēj ventilācija, kas ir darba kārtībā, gan dabīgā izsūcēj ventilācija, kas nodrošina vilkmi uz āru.

Tiesa nesaskata pamatu konstatēt kameru nepietiekamu ventilāciju, ņemot vērā cietuma sniegto informāciju, ka kamerā gaisa apmaiņu nodrošina gaisa izsūcēj ventilācija. Pieteicējs tiesas sēdē nenorādīja, ka būtu vērsies ar sūdzību pie cietuma administrācijas par to, ka nedarbojas kamerās mākslīgā ventilācija. Uz šādiem apstākļiem pieteicējs netika norādījis ne iesniegumā Pārvaldei, ne pieteikumā tiesai. Pieteicēja apgalvojumi par ventilācijas nepietiekamību ir nekonkrēti un subjektīvi. Tie ir nepietiekami, lai konstatētu pārkāpumu.

No lietā esošajiem fotoattēliem redzams, ka kamerās logi ir no stikla blokiem, atbilstoši cietuma sniegtajai informācijai logi nav atverami. Lai arī stikla bloki nav caurskatāmi, tie laiž cauri dabisko apgaismojumu, taču daudz vājāk nekā logs ar stikla rūti. Tiesas ieskatā šāds dabiskā apgaismojuma līmenis nav pietiekošs, lai bez redzes piepūles, piemēram, varētu lasīt.

Dabīgā apgaismojuma nepietiekamību kamerā, kurā nav stikla loga, bet ir iemūrēti stikla bloki, vispārīgi varētu vērtēt kā būtisku. Tomēr, izskatāmajā gadījumā, izvērtējot lietā esošos fotoattēlus, tiesa konstatē, ka dienas gaisma, lai gan ierobežotā daudzumā, tomēr ieplūst kamerā. Tiesa ņem vērā arī to, ka pieteicējs strīdus kamerās neatradās tik ilgstoši, lai dienas gaismas nepietiekamība varētu radīt jūtamas sekas. Dabīgā apgaismojuma nepietiekamību kamerā varētu vērtēt kā būtisku, ja pieteicējs minētajās kamerās būtu ievietots ilgstoši. Izskatāmajā lietā pieteicēja strīdus kamerā pavadītais laika posms bija neilgs - 3 diennaktis (katrā no minētajām kamerām pieteicējs ir uzturējies vienu diennakti, turklāt ar pietiekoši lielu laika atstarpi starp atrašanos minētajās kamerās). Turklāt dabiskā apgaismojuma iespējamo trūkumu pieteicējs varēja kompensēt ar mākslīgo apgaismojumu. Atbilstoši Daugavgrīvas cietuma sniegtajai informācijai mākslīgo apgaismojumu kamerās Nr./numurs/ nodrošina divi dienas gaismekļi ar divām spuldzēm (2x36W) katrā un nakts gaismeklis ar vienu spuldzi ar 25W jaudu, kas, ņemot vērā kameras platību 28,3 $m^2$, tiesas ieskatā ir pietiekams. Savukārt kamerās Nr./numurs/ un Nr./numurs/ mākslīgo apgaismojumu nodrošina dienas gaismeklis ar divām spuldzēm (2x36W) un nakts gaismeklis ar vienu spuldzi ar 25W jaudu, kas, ņemot vērā kameru platību – 14,7 $m^2$ un 11,4 $m^2$, tiesas ieskatā ir pietiekams. Turklāt iebildumus par mākslīgā apgaismojuma nepietiekamību kamerās Nr./numurs/, Nr./numurs/ un Nr./numurs/ pieteicējs nav izteicis.

Līdz ar to tiesa atzīst, ka nav konstatējama Daugavgrīvas cietuma prettiesiska faktiskā rīcība, kas izpaudusies, kā iespējas nenodrošināšana pieteicējam atrasties kamerā, kurā ir pietiekama ventilācija un dabiskais apgaismojums.

[12] Izvērtējot pieteicēja iebildumus par klozetpoda neesību un nepietiekamu sanitārā mezgla norobežojumu kamerās Nr./numurs/, Nr./numurs/ un Nr./numurs/, tiesa norāda sekojošo. No pieteicēja apstrīdēšanas iesniegumā, pieteikumā tiesai norādītā izriet, ka pārkāpums izpaudies tādējādi, ka kamerās nav klozetpoda, bet ir tikai caurums grīdā, kas ir pazemojoši, jo dabiskās vajadzības ir jānokārto tupus, kas rada neērtības. Savukārt tualetes norobežojums nenodrošina pieteicējam pietiekamu privātumu tualetes apmeklējuma laikā.

Apstāklis, ka kamera nav aprīkota ar klozetpodu, bet gan ar grīdas tualeti, tiesas ieskatā nav vērtējams kā cieņu pazemojošs, lai gan arī šāda veida tualete var izraisīt subjektīvu nepatiku. Izvērtējot lietā Daugavgrīvas cietuma sniegto informāciju kopsakarā ar lietā esošajos fotouzņēmumos redzamo, tiesa nekonstatē, ka tualetes norobežojums minētajās kamerās būtu formāls. Proti, no lietas materiāliem secināms, ka sanitārie mezgli kamerās ir norobežoti ar koka aizslietņiem 1,5 -1,6m augstumā no grīdas. No lietā esošās Tiesībsarga atbildes pieteicējam (*lietas 41.-42.lapa*) izriet konkrēti Tiesībsarga novērojumi un secinājumi par sanitāro mezglu norobežojumu pietiekamību karantīna kamerās, bet tajā iet runa par sanitāro mezglu norobežojumu tikai no vienas puses, bet izskatāmajā lietā analizējamā periodā sanitārie mezgli jau ir norobežoti no visām pusēm, līdz ar to secināms, ka minētie Tiesībsarga secinājumi nav attiecināmi uz konkrēto gadījumu. Savukārt Tiesībsarga 2013.gada 27.augusta ziņojumā (*lietas 152.lapa*) attiecībā uz karantīnas kamerām iebildumi pret to sanitāro mezglu norobežojumu nav norādīti.

Konkrētajā lietā ir jāņem vērā, ka sanitārais mezgls ir norobežots no visām pusēm. Tiesas ieskatā minētajās kamerās esošais tualetes norobežojums nodrošina pietiekamu privātumu tās apmeklējuma laikā. Pieteicēja arguments par pilnīgu tualetes apmeklētāja nosegšanu nav vērtējams tādā nozīmē, ka aizslietņa augstumam ir jābūt pietiekamam, lai aizsegtu ieslodzīto pilnā augumā, bet gan atbilstoši Eiropas Cilvēktiesību tiesas judikatūrai nozīme ir tam apstāklim, vai sanitārais mezgls ir norobežots no visām pusēm un nav pārredzams no neaizsegtas malas. Tiesa uzskata, ka aizslietņa augstums vidēji pusotra metra augstumā, kas vidusmēra auguma cilvēkam nodrošina aizsegu apmēram krūšu līmenī vai pat augstāk, ir atzīstams par pietiekamu un nerada tiesību aizskārumu tualetes apmeklējuma laikā. Līdz ar to tiesa atzīst, ka šajā aspektā nav konstatējama Daugavgrīvas cietuma prettiesiska faktiskā rīcība.

Iebildumus par to, ka minētajās kamerās nav norobežota izlietne, pieteicējs izteica tikai tiesas sēdē, ievērojot, ka šādi iebildumi netika izteikti sūdzībā Pārvaldei un atbildētāja šos apstākļus nav vērtējusi, tiesa minētos iebildumus nevērtē.

[13] Izvērtējot pieteikumu daļā par individuālas gultasvietas neierādīšanu, tiesa atzīst, ka tas nav pamatots. No lietas materiāliem konstatējams, ka kamerās Nr./numurs/, Nr./numurs/ (no 2013.gada 7.janvāra līdz 2013.gada 8.janvārim) un Nr. /numurs/ ir izvietotas divstāvu gultas. Lietā par to nav strīda. Nav strīda arī par to, ka pieteicējam gultasvieta bija ierādīta. Lietā nav informācijas, ka pieteicējs būtu vērsies pie cietuma administrācijas ar lūgumu nodrošināt viņam atsevišķi stāvošu gultas vietu. Arī pats pieteicējs uz šādiem apstākļiem nenorāda. Gan apstrīdēšanas iesniegumā, gan pieteikumā tiesai ir tikai norādīts, ka neierādīja atsevišķu gultu. No tiesas sēdē sniegtajiem paskaidrojumiem tiesa secina, ka pieteicējs iebilst pret to, ka viņam bija jāguļ gultā, kas bija blakus citai gultai, proti, jāguļ blakus citam ieslodzītajam, līdz ar to tika pārkāptas viņa tiesības uz privāto telpu. Tā kā uz šādiem apstākļiem pieteicējs netika norādījis apstrīdēšanas iesniegumā un Pārvalde to nav vērtējusi, tiesa nevērtē, vai šādā gadījumā ir aizskartas pieteicēja tiesības uz privāto telpu. Kā arī līdz ar to tiesa nevērtē vai šajā lietā nav konstatējami salīdzināmi apstākļi kā pieteicēja norādītajās lietās Nr.A420771210 un Nr.A42696509, kurās pamats nepienācīgu uzturēšanās apstākļu konstatēšanai bija apstāklis, ka, guļamvietas savienojot, ieslodzītajiem bija jāguļ blakām.

[14] Tiesa, izvērtējot pārapdzīvotības aspektu kamerā Nr./numurs/, no Daugavgrīvas cietuma administrācijas iesniegtajām ziņām par kameras kopējo platību un notiesāto skaitu tajā konstatē, ka kameras Nr./numurs/ kopējā platība ir 30,2$m^2$. Kamera paredzēta 9 ieslodzīto uzturēšanai. Laika periodā no 2012.gada 23.novembra līdz 2012.gada 27.novembrim kamerā atradās 9 notiesātie, no 2013.gada 4.janvāra līdz 2013.gada 7.janvārim – 8 notiesātie un no 2013.gada 11.janvāra līdz 2013.gada 15.janvārim kamerā atradās 6 notiesātie. Tādējādi vienam notiesātajam bija nodrošināta platība 3,36, 3,78 un 5,03$m^2$, kas ir lielāka par Kodeksa

77.panta pirmajā daļā paredzēto minimālo platību 2,5 $m^2$ uz vienu ieslodzīto.

Izvērtējot kameras Nr./numurs/ kopējo platību, ievērojot sprieduma [10.4] punktā norādīto, tiesa atzīst, ka nav pamat atzīt šādu platību par nepietiekamu un neatbilstošu atbilstoši Satversmes 95.pantā un Eiropas Cilvēktiesību un pamatbrīvību aizsardzības konvencijas 3.pantā garantētajām pamattiesībām. Šādu secinājumu neietekmē arī tas, ka no dzīvojamās platības nav atņemta sanitārā mezgla platība, jo vidējā dzīvojamā platība uz vienu ieslodzīto ir pietiekami liela un neatstāj būtisku ietekmi uz kopējo pārapdzīvotības aspektu.

[15] Izvērtējot pieteicēja iebildumus par dabīgā apgaismojuma trūkumu kamerā Nr./numurs/, tiesa secina, ka tie nav pamatoti.

No lietas materiāliem secināms, ka kamerā Nr./numurs/ ir divi atverami logi 1,1m x 1,50m (*lietas 83.lapa*). Tiesas ieskatā kamerā, kuras platība ir 30,2$m^2$, divi šādi logi nodrošina pietiekamu apgaismojumu, lai tajā varētu lasīt. Turklāt tiesa ņem vēra to apstākli, ka minētā kamera nav dzīvojamā kamera, kurā notiesātie uzturas visu laiku, bet tranzīta kamera, kurā notiesātie uzturas ļoti neilgu laiku. Turklāt dabiskā apgaismojuma pietiekamība vai nepietiekamība ir subjektīvs vērtējums un ir atkarīgs no katra cilvēka redzes īpašībām un paradumiem.

Tiesa uzskata, ka kamerā izbūvētie logi nodrošina pietiekamu dabīgā apgaismojuma līmeni un būtiski neierobežo ieslodzīto subjektīvās tiesības, kas noteiktas Eiropas cietumu noteikumos. Tas apstāklis, ka dabīgā apgaismojuma intensitāte nav vienāda un vienmērīga visā kameras telpā, nav pamats secinājumam, ka dabīgais apgaismojums ir bijis nepietiekams. Pieteicēja iebildumi par dabīgā apgaismojuma trūkumu kamerā Nr./numurs/ ir ļoti vispārīgi, nekonkretizējot, kādā veidā tas ir ietekmējis pieteicēju. Arī logam priekšā uzstādītās restes un metāla siets, tiesas ieskatā būtiski neietekmē dabiskā apgaismojuma ieplūšanu kamerā. Turklāt dabiskā apgaismojuma trūkumu ir iespējams kompensēt ar mākslīgo apgaismojumu.

Attiecībā uz mākslīgo apgaismojumu pieteicējs nav izteicis iebildumus par tā nepietiekamību ne apstrīdēšanas iesniegumā, ne pieteikumā tiesai. Pieteicēja vienīgais iebildums ir par to, ka dienas gaismas lampa ir bez plafona ar vienu spuldzīti, taču pieteicējs nav konkretizējis, kādā veidā šis apstāklis ir ietekmējis pieteicēju. Tiesas sēdē pieteicējs precizēja, ka viena dienas gaismas lampa nespēja nodrošināt pietiekamu mākslīgo apgaismojumu kamerā. Šādus apsvērumus apstrīdēšanas iesniegumā pieteicējs netika norādījis, līdz ar to Pārvalde to nav vērtējusi.

Atbilstoši Daugavgrīvas cietuma administrācijas sniegtajai informācijai kamerā Nr./numurs/ ir uzstādīti divi dienas gaismekļi ar divām spuldzēm katrā ar jaudu 36W. Tiesa uzskata, ka šādu gaismas ķermeņu izstarotā gaisma nevar būt atzīta par acīmredzami nepietiekamu.

Lietā nav informācijas, ka pieteicējs būtu vērsies ar sūdzībām pie cietuma administrācijas par to, ka spuldzes ir izdegušas vai apgaismojums nedarbojas, uz to nenorāda arī pats pieteicējs. Līdz ar to nav pamata faktiskās rīcības atzīšanai par prettiesisku šajā daļā.

[16] Izvērtējot pieteikumu daļā par atsevišķas gultasvietas neierādīšanu, tiesa atzīst, ka tas nav pamatots. No lietas materiāliem konstatējams, ka kamerā Nr. /numurs/ ir izvietotas četras divstāvu gultas un viena atsevišķi stāvoša gulta. Lietā par to nav strīda. Nav strīda arī par to, ka pieteicējam gultasvieta bija ierādīta. Lietā nav informācijas, ka pieteicējs būtu vērsies pie cietuma administrācijas ar lūgumu nodrošināt viņam atsevišķi stāvošu gultas vietu. Arī pats pieteicējs uz šādiem apstākļiem nenorāda. Turklāt kamerā viena gulta ir atsevišķi stāvoša. Apstrīdēšanas iesniegumā, gan pieteikumā tiesai tika norādīts, ka pieteicējam bija gultasvieta otrajā stāvā. No minētā tiesa secina, ka pieteicējs iebilst pret divstāvu gultu esību kamerā. Attiecībā uz divstāvu gultām tiesa norāda, ka pats par sevi fakts, ka gultas ir izvietotas divos līmeņos, nav pazemojošs un cilvēka cieņu aizskarošs. Tā tas būtu tikai gadījumā, ja cilvēkam, kuram būtu jāguļ gultas otrajā stāvā, nebūtu iespējas tur nokļūt fizisku ierobežojumu dēļ *(sk., piemēram, Administratīvās apgabaltiesas 2012.gada 26.oktobra sprieduma lietā Nr.A42696509 19.punktu)*.

Tiesas sēdē pieteicējs paskaidroja, ka iebilst pret divstāvu gultu, jo, pirmkārt, uzkāpšana otrajā stāvā radīja neērtības, vienlaicīgi paskaidrojot, ka šīs neērtības nebija saistītas ar pieteicēja fizisko vai veselības stāvokli. Otrkārt, tika pārkāptas viņa tiesības uz privātumu, jo zem viņa gultas gulēja cits ieslodzītais. Taču uz šādiem apstākļiem pieteicējs netika norādījis apstrīdēšanas iesniegumā un Pārvalde šos apstākļus nevērtēja. Tā kā uz šādiem apstākļiem pieteicējs norādīja tikai tiesas sēdē, tiesa tos nevērtē.

[17] Izvērtējot pieteicēja iebildumus par sanitārā mezgla formālo norobežošanu kamerā Nr./numurs/ kopsakarā ar lietā esošajiem fotouzņēmumiem, tiesa tos atzīst par pamatotiem.

Pēc būtības tiesa atzīst, ka šāds plēves aizslietnis teorētiski garantē ieslodzīto privātumu tualetes apmeklējuma laikā, jo tā izmēri šādai funkcijai ir pietiekami, tomēr, ievērojot šāda norobežojuma tehnisko izpildījumu un apšaubāmas kvalitātes un noturības konstrukciju (plēve piekārta pie sienām un griestiem ar striķiem) un plēves nenoturību pret gaisa plūsmām, šāds norobežojums ir atzīstams par formālu un nepietiekamu. Tādēļ šajā daļā tiesa atzīst, ka Daugavgrīvas cietuma faktiskā rīcība ir atzīstama par prettiesisku. Tiesas ieskatā, kā tas atzīts arī citā lietā Nr.A420337413, vismaz daļējs norobežojums no cieta materiāla nav atzīstams par ievērojamu materiālu ieguldījumu, lai atturētos no norobežojuma uzstādīšanas kamerā.

Pieteicējs iebilst pret to, ka kamerā Nr./numurs/ nebija norobežota izlietne, taču nekādi paskaidrojumi par to, kādā veidā tas ir radījis pieteicēja tiesību aizskārumu, nav norādīti. Tādējādi pieteicēja iebildums, ka izlietne nav norobežota, ir nekonkrēts un tas ir nepietiekami, lai konstatētu pārkāpumu.

Pieteicējs iebilst pret kameras tehnisko stāvokli un antisanitārajiem apstākļiem kamerā Nr./numurs/, proti, ēdiens tiek izsniegts pa lodziņu, zem kura piestiprināts atkritumu spainis, no griestiem un sienām birst apmetums, caurumi grīdā, nolupusi krāsa grīdai un

sienām.

Tiesas ieskatā, minētos apstākļus vērtējot katru atsevišķi, iespējams, nebūtu pamats pārkāpuma konstatēšanai, taču kopsakarā ar iepriekš izdarītajiem secinājumiem par sanitārā mezgla formālu norobežojumu tie veido kumulatīvu efektu un piešķir svaru pieteicēja aizskarto tiesību nozīmīgumam. Apkopojot šajā punktā norādīto, tiesa atzīst, ka ir konstatējama Daugavgrīvas cietuma prettiesiska faktiskā rīcība, kas izpaudusies kā pieteicēja uzturēšana kamerā Nr./numurs/, nenodrošinot pietiekamu sanitārā mezgla norobežojumu kopsakarā ar kameras tehnisko stāvokli un sanitārajiem apstākļiem tajā.

[18] Saskaņā ar Administratīvā procesa likuma 92.pantu ikviens var prasīt atbilstīgu atlīdzinājumu par mantiskajiem zaudējumiem vai personisko kaitējumu, arī morālo kaitējumu, kas viņam nodarīts ar administratīvo aktu vai iestādes faktisko rīcību. No minētās tiesību normas izriet, ka priekšnoteikums atlīdzības pieprasīšanai ir zaudējumi un kaitējums, kas personai nodarīts ar administratīvo aktu vai faktisko rīcību, un tiesu praksē atzīts, ka pieteikuma priekšmets nevar būt atlīdzinājuma pieprasīšana bez prasījuma saistībā ar administratīvo aktu vai faktisko rīcību.

Tā kā izskatāmajā lietā ir konstatēta prettiesiska Daugavgrīvas cietuma rīcība, kas izpaudusies kā atbilstošas dzīvojamās platības nenodrošināšana pieteicējam kamerā Nr./numurs/ laika periodā no 2013.gada 15.janvāra līdz 2013.gada 16.janvārim un kā pieteicēja uzturēšana kamerā Nr./numurs/ laika periodā no 2012.gada 23.novembra līdz 2012.gada 27.novembrim, no 2013.gada 4.janvāra līdz 2013.gada 7.janvārim un no 2013.gada 11.janvāra līdz 2013.gada 15.janvārim, nenodrošinot pietiekamu sanitārā mezgla norobežojumu kopsakarā ar kameras tehnisko stāvokli un sanitārajiem apstākļiem tajā, ir pamats lemt par kaitējuma atlīdzinājumu.

Pieteicējs lūdz morālā kaitējuma atlīdzinājumu Ls 3000 apmērā. Ar Lēmumu pieteicējam ir noteikts patstāvīgs atlīdzinājuma veids – rakstveida atvainošanās par pieteicēja tiesību aizskārumu kamerā Nr./numurs/, nenodrošinot pietiekamu dzīvojamo platību uz vienu ieslodzīto.

Administratīvā procesa likuma 94.panta ceturtajā daļā ir noteikts, ka atlīdzināšanas pienākumu attiecīgais publisko tiesību subjekts var izpildīt, atjaunojot stāvokli, kāds pastāvēja pirms zaudējuma vai kaitējuma nodarīšanas, vai, ja tas nav vai nav pilnībā iespējams vai nav adekvāti, samaksājot atbilstīgu atlīdzinājumu naudā.

Izskatāmajā gadījumā nav iespējams situāciju pavērst atpakaļ, proti, restitūcija faktiski iespējama, jo pieteicējs iepriekš spriedumā konstatētos uzturēšanas apstākļus ir izcietis, līdz ar to ir izvērtējams jautājums par cita atbilstīga atlīdzinājuma noteikšanu.

Nosakot atlīdzību tiesa ņem vērā uzturēšanās laiku – viena diennakts kamerā Nr./numurs/ un 11 diennaktis kamerā Nr./numurs/, kas nav bijis pārāk ilgs, tomēr, nav bijis arī tik īslaicīgs, lai pieteicējam nodarīto kaitējumu atzītu par nebūtisku sakarā ar acīmredzamu īslaicīgumu. Šajā sakarā tiesa ņem vērā arī Augstākās tiesas Administratīvo lietu departamenta atziņas, kas ietvertas 2012.gada 11.maija sprieduma lietā Nr.SKA–120/2012 [9] un [11] punktā. Augstākās tiesas Administratīvo lietu departaments ir norādījis, ka atlīdzinājuma noteikšanai ir jāņem vērā arī Eiropas Cilvēktiesību tiesas atzītais, ka, pat ja valsts ir atzinusi cilvēktiesību pārkāpumu, bet noteikusi atlīdzinājumu, kas ir ievērojami zemāks par minimumu, kādu Eiropas Cilvēktiesību tiesa parasti piešķir par attiecīgu pārkāpumu, persona saglabā upura statusu Eiropas Cilvēka tiesību un pamatbrīvību aizsardzības konvencijas 34.panta izpratnē. Līdz ar to, nosakot atlīdzinājumu, tiesai jāsalīdzina Eiropas Cilvēktiesību tiesas noteiktais atlīdzinājums līdzīgās lietās un jāņem vērā ne tikai Latvijas ekonomiskās iespējas, bet arī tas, ka atlīdzinājums par morālo kaitējumu nedrīkst būt ievērojami zemāks par minimumu, kādu noteikusi Eiropas Cilvēktiesību tiesa salīdzināmās lietās (*sk. Augstākās tiesas Administratīvo lietu departamenta 2011.gada 18.februāra sprieduma lietā Nr.SKA-161/2011 17.punktu ar tur minētajām atsaucēm uz Eiropas Cilvēktiesību tiesas 2010.gada 20.jūlija spriedumu lietā „Ciorap pret Moldovu" un 2006.gada 19.oktobra spriedumu lietā „Tomašić pret Horvātiju"*). Pārkāpuma ilgums ir viens no apstākļiem, kas ir ņemams vērā, nosakot atlīdzinājuma apmēru. Tiesa ņem vērā arī to, ka lielākā daļa no pieteicēja izvirzītajiem argumentiem par cilvēktiesībām neatbilstošiem apstākļiem Daugavgrīvas cietumā ir noraidāmi, konstatējot tikai divus pārkāpumus. Tiesa norāda, ka morālā kaitējuma atlīdzinājumam ir jākalpo ne tikai kā gandarījumam pieteicējam par tiesību ierobežojumu, bet arī preventīvajai funkcijai. Lietā ir konstatēts, ka pret pieteicēju pieļautie pārkāpumi ir saistīti ar tādu apstākļu pastāvēšanu, kuru novēršana pamatā nav saistīta ar lieliem materiāliem ieguldījumiem. Tātad konkrētajā gadījumā nav atrodami nekādi racionāli attaisnojumi finansējuma trūkumā, bet iemesli ir meklējami attieksmē pret ieslodzīto uzturēšanās apstākļiem. Vienlaicīgi ir secināms, ka ieslodzījumu vietās tiek veikti pastāvīgi uzlabojumi, kas ir pozitīvi novērtēti arī Tiesībsarga ziņojumos. Šādos apstākļos tiesa atzīst, ka pieteicējam nodarītais morālais kaitējums ir būtisks, ka atbilstošākais atlīdzinājuma veids ir kompensācija naudā, un tās apmērs, ņemot vērā spriedumā norādīto apstākļu kopumu, ir nosakāms 100 *euro* apmērā. Tiesa uzskata, ka atvainošanās kā patstāvīgs atlīdzinājuma veids konkrētajā gadījumā nav adekvāts un nav pietiekams, jo nesniegtu pieteicējam pietiekamu gandarījumu par izciestajām neērtībām un arī šādā gadījumā netiktu sasniegts preventīvais mērķis – novērst nepamatotu ieslodzīto tiesību ierobežojumu pieļaušanu nākotnē.

[19] Saskaņā ar Administratīvā procesa likuma 126.panta otro daļu, ja pieteicējs no valsts nodevas samaksas bijis atbrīvots un pieteikums pilnībā vai daļēji apmierināts, valsts nodevu piespriež no atbildētāja.

Ar Administratīvās apgabaltiesas 2013.gada 2.oktobra lēmumu pieteicējs pilnībā atbrīvots no valsts nodevas samaksas, līdz ar to, ņemot vērā to, ka pieteikums tiek daļēji apmierināts, valsts nodeva par pieteikuma izskatīšanu tiesā ir piespriežama no atbildētāja.

**Rezolutīvā daļa**

Saskaņā ar Administratīvā procesa likuma 126.panta otro daļu, 246.-251., 289.pantu, 290.panta pirmo daļu, 291.panta pirmo daļu tiesa

**nosprieda:**

**apmierināt daļēji** I.M. pieteikumu.

Atzīt par prettiesisku Daugavgrīvas cietuma administrācijas faktisko rīcību, nenodrošinot I.M. pietiekamu dzīvojamo platību kamerā Nr./numurs/ laika periodā no 2013.gada 15.janvāra līdz 2013.gada 16.janvārim un nenodrošinot kamerā Nr./numurs/ laika periodā no 2012.gada 23.novembra līdz 2012.gada 27.novembrim, no 2013.gada 4.janvāra līdz 2013.gada 7.janvārim un no 2013.gada 11.janvāra līdz 2013.gada 15.janvārim pietiekamu sanitārā mezgla norobežojumu.

Uzlikt par pienākumu Latvijas Republikai mēneša laikā no sprieduma spēkā stāšanās dienas atlīdzināt I.M., personas kods /personas kods/, nodarīto morālo kaitējumu 100 *euro* apmērā.

Pārējā daļā I.M. pieteikumu noraidīt.

Uzlikt pienākumu Latvijas Republikai atlīdzināt par labu valsts budžetam valsts nodevu 28,46 *euro* apmērā.

Spriedumu var pārsūdzēt Administratīvajā apgabaltiesā viena mēneša laikā no sprieduma sastādīšanas dienas, iesniedzot apelācijas sūdzību Administratīvās rajona tiesas Rēzeknes tiesu namā.

Tiesnese Solvita Pujāte